

- и история права и государства; история учений о праве и государстве» / Е. Ю. Догадайло. – М, 2013. – 55 с.
3. Пупняк О. В. Право і час: Монографія. Харків: Видавництво «ФІНН», 2009. – 176 с.
  4. Сигалов К. Е. Среда права: автореф. дис. на соиск. учен. степени докт. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве» / К. Е. Сигалов. – М, 2010. – 57 с.
  5. Оборотов І. Г. Темпоральні грані права: Монографія. – Миколаїв: ТОВ «Фірма «Ліоп», 2009. – 230 с.
  6. Юрашевич Н. М. Свойства времени в позитивном и естественном праве / Н. М. Юрашевич // Государство и право. – 2013. – № 3. – С. 89–94.
  7. Рабінович П. Час у праві (темпоральні властивості як об'єкт правового регулювання) / П. Рабінович // Вісник Академії правових наук України. 1999. № 3. С. 3–13.

ГУРТОВЕНКО О. Л.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРИРОДНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИННОЇ ПСИХІЧНОЇ ШКОДИ

Кримінальний кодекс України [1], як і кримінальне право різних держав, передбачає чимало складів злочинів, які включають такий вид наслідків, як психічна шкода, а також хоча і не включають такий вид наслідків, але вчинення злочину може потягнути за собою настання таких наслідків. Визначення того, до якого виду зазначених наслідків — матеріальних або нематеріальних — відноситься кримінальна пасильницька психічна шкода, має не лише теоретичне значення (падання можливості задовольнити прагнення людей пізнавати світ, усвідомлювати, з яким явищем людина і людство мають справу), а й практичне значення в сферах створення, тлумачення юридичних положень, кваліфікації поведінки осіб на підставі юридичних положень і реалізації юридичних положень. Існує потреба розуміти, наскільки небезпечною є психічна шкода на певному етапі розвитку людства, щоб адекватно реагувати на її завдання, скажімо, призначати адекватне покарання, надавати адекватні права та ефективну допомогу потерпілим від вчинення злочинів.

Серед філософів і представників традиційної науки існують різні підходи до того, що являє собою психіка людини. Можна запропонувати, зокрема, такі версії: 1) психіка людини (далі — ПЛ) зводиться до явищ в головному мозку людини; 2) ПЛ складається із базису — явищ в

головному мозку людини — і надбудови, при цьому жодних версії стосовно природних характеристик такої надбудови поки що висувати не варто; 3) відмінність ще однієї позиції від попередньої полягає в існуванні версії, згідно з якою в ролі надбудови ПЛ виступає електромагнітне поле головного мозку людини. Якщо виявиться, що це так, то на відповідний момент історії таке електромагнітне поле постає надцінною сутністю всесвітнього значення: зазначене поле виявиться носієм унікальної інформації, а саме надбудови явищ психіки людини; 4) паралельно існує версія, що надбудова ПЛ є полем поки що взагалі невідомої природи (не електромагнітним полем головного мозку людини). Також можна запропонувати різні версії стосовно духовного компонента людини (тут маються на увазі духовний стрижень людини, ставлення до норм моралі, а не душа людини в релігійному і побутовому сенсах цього слова). Це версії аналогічні зазначеним вище (при цьому духовні явища можна вважати або не вважати видом явищ психіки, зокрема, вважати на рівні версії духовні явища видом явищ психіки, який функціонує на базі більш примітивних явищ психіки, але не є надбудовою над ними, а також припускати, що явища психіки і духовні явища є однаковими або різними за природою компонентами зазначеного поля поки що невідомої природи). Ще можна запропонувати версію, згідно з якою духовний компонент людини є надбудовою поки що невідомої природи над таким компонентом психіки як її надбудова. У випадку же відкриття традиційною наукою душі людини світ постав би значно більш духовним і цікавим.

Від версій — до фактів. Психічне насильство не може не включати в свій механізм, широко висловлюючись, фізичних (або, як зараз кажуть деякі дослідники, фізикальних) компонентів. Розглянувши у відповідній частині модель-закономірність психічного насильства, в якому фігурує таке явище психіки людини, як бачення очима. Психічний вплив на очі полягає у спрямуванні на фізичні об'єкти — рецептори очей — інших фізичних об'єктів — фотонів. Після цього починає розвиватися причинно-наслідковий зв'язок між психічним впливом і психічною шкодою. Спочатку фотони рухаються в межах фізичного об'єкту — простору-часу — від такого фізичного об'єкту як джерела світла, тобто джерела виникнення фотонів (наприклад, ниті ліхтаря), або фізичного об'єкту, від якого фотони відбиваються (наприклад, дзеркала). Далі фотони, подолавши шлях у просторі-часі, включаючи різні компоненти ока, які з позицій фізики теж є фізичними об'єктами, потрапляють на рецептори очей, які з позицій фізики є фізичними об'єктами. Потім розвиток зазначеного причинно-наслідкового зв'язку полягає у відомих фізиці, хімії і біології явищах із залученням електромагнетизму, завдяки яким сигнал по фізичному з позицій фізики об'єкту — нервовій тканині — досягає нейронів головного мозку людини — теж фізичних об'єктів з позицій фізики. Після потрапляння сигналу до зазначених нейронів в

них відбуваються явища, які, широко висловлюючись, є фізичними. Далі створені внаслідок цих явищ сигнали по нервовій тканині потрапляють до відповідних клітин очей — фізичних об'єктів з позиції фізики. Потім в цих клітинах відбувається, широко висловлюючись, фізичний процес — взаємодія елементарних часток. Завершення зазначеного фізичного процесу є моментом википлення зображення, тобто бачення очима, в психіці людини. Тепер зрозуміло, що тут немає потреби характеризувати психічне насильство, в якому фігурують такі явища психіки людини (психічна шкода) як, скажімо, відчуття звуку, запаху, смаку (є гази, потрапляння яких до рота людини викликає відчуття смаку), що є неприємними для людини (певної людини).

Аналізована шкода не зводиться до неприємних відчуттів в органах чуття. Така шкода може полягати також, зокрема, у викликанні негативних емоцій, неусвідомленій потерпілим того, що його ошукали. Втім, все одно йдеться про шкоду свідомості, підсвідомості, напівсвідомості, інтелекту, розуму, і відбувається це шляхом процесів з елементарними частками. Ось тільки з чого складаються неподільні нині такі частки? Можливо, із фізичних об'єктів — струн, які коливаються. Але це тільки версія...

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Офіційний вісник України. 2001. № 21. С. 1. Ст. 920.

ЮЛИЦЬУК О. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального права,
кандидат юридичних наук, доцент

СУБ'ЄКТИ ПРИВАТНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ: ОКРЕМІ РИСИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ

Очевидно, що центральною фігурою та власником права на приватне кримінальне переслідування є потерпілий. Разом з тим, необхідно визначити: 1) які особливості потерпілого можуть впливати на його право приватного кримінального переслідування; 2) які інші особи, якщо це можливо, можуть реалізувати право потерпілого на приватне кримінальне переслідування від його імені та в його інтересах.

Центральним питанням є питання віку потерпілого фізичної особи. Діюче кримінальне та кримінально-процесуальне законодавство